

Ami történt: azzal foglalkozunk; ahogy történt: azzal nem. De ép a mai ülés legkétségbevonhatatlanabb bizonyítéka annak, hogy ebben a bizottságban alig van valami a rendjén.

A sablonos elnöki előterjesztésekkel hamar végeztek. Amit Almássy mondott a dolgáról, alább részletesen találja meg az olvasó. És ezek után következett a nagyágyu, Gaál Endre dr. tanácsos, elnök fölhitva Gerle Imre dr.-t, hogy konkretizálja azokat a vádakat, amelyekkel a tegnapi közgyűlésen a szinügyi bizottságot illette. Hosszas, szenvedélyes és viharos polémia fejlődött ki, amely — úgy látszik — minden bajok forrását abban akarta megtalálni, hogy Wimmer Fülöp — az újságíróknak ki kell írni, ha neves közéleti férfiak rágódtak rajta órákon át és ha ide juttatták a dolgokat — barátságban van Fodor Ellával. Sajnáljuk, hogy Gerle Imre ennél különös és konkrét váddal nem állott elő. Megfontolt, komoly és okos közéleti embernek, ismerjük, legutóbbi rokonszenves közgyűlési szerepléséből láttuk, hogy nem szenvedélyeket vezetnek. Annyon szeretnők tehát, ha vádjait — amennyiben vannak — habozás nélkül hozná a nyilvánosság tudomására.

A szinügyi bizottság minden esetre kapva-kapott Gerlének ezen az egyetlen vádján és izgalmas jelenetek, heves viták során oda akart tendálni, hogy kizárólag Wimmernek ez a barátsága okozta, hogy a közönségnek a szinügyi bizottság iránt való bizalma alaposan megfogyatkozott. Ezzel szemben mi rámutatunk a következőkre.

1. A szinügyi bizottság megfelelkezett bírálói és ellenőrzői tisztéről és akkor, amikor a közönségnek módjában volt a szinpadon elég hiányt tapasztalni, azt kellett látnia, hogy a szinügyi bizottságnak csak himnusza van Almássy számára. A szinügyi bizottság stagnálásra készítette Szeged szinügyét és görcsösen ragzkodva egy tulhaladott állásponthoz semmi jelét sem adta annak, hogy két heti teendői mellett új színházpolitika megteremtésére és megvalósítására is hajlandó. A szinügyi bizottság összevetésztette a szegedi szinészet ügyét a szegedi szinigazgató ügyével. A szinügyi bizottságnak nem lett volna szabad tárgyalás alá bocsájtatni a mai színházi szabályrendeletet és szerződést, nem lett volna szabad oly meven és vakon elzárkózni annak most való módosításától. Helytelen volt az a mód, a

kos gyönyör ideges ráncokba szedi, kisimítja a homlokát, a kezeivel döfösi a levegőt; a néma beszélget.

— Milyen a hangom? . . . Az embereknek hápog a szájuk és csak azt látom, hogy mosolyognak, vörös lesz az arcuk, néha könnyes a szemük . . . Én most beszélek, de nem hallom a hangomat . . . Milyen a hang? Érezni lehet? Meleg talán vagy illata van, mint a virágoknak? . . . Mindenkinek van hangja? a fáknak is? csak nem hallom, mikor bólogatnak, mikor leveleket perdítenek a földre? . . . Nevetek én vagy sírok? Pedig érzem, hogy örülök, forró a fejem, testemet csiklandozza a boldogság . . . jaj . . . mozog valami a fejemben, rángatja az agyvelőmet, tüzes kigyók hemperegnek benne és kinyújtóznak . . . belesiklanak a füleimbe. A hangom . . . a hangom . . . jön a hangom . . . emberek, emberek . . . kacagok, kiáltok . . . Juliska, szeretlek, összebukok veled . . . beh gyönyörű, a mit mondasz . . . menni kell már a gyárba . . . hogyan sipolnak, hogyan ordítanak . . . édes, kicsi fiam, újra megsiratlak, újra eltemetlek, hallom a jajgatásomat, a kicsi harang is síkolt — hallom már, hallom — mert beágyazunk a földbe . . .

Petrus bácsi fonográfja muzsikált, pedig Petrus bácsi a falábát ölelgette. Rálibentem a fejére, kocogtattam, csókolgattam, meg is nyilott, de Petrus bácsi feküdt a koldus falába mellett, nagy nyugalomban, álmok nélkül.

hogy a szinügyi bizottság a helyáratat föl-emeltette.

2. A mai ülésen megállapítást nyert az, hogy Almássy Endre Fodor Ellát nem szerződtette. Wimmer Fülöp írásosan beadott indítványával szemben a közgyűlésen azért foglalt állást a bérbeadás mellett, mert meggyőződött hogy a színház az idén rosszul megy. Wimmer Fülöp kijelentette hogy Almássynál Fodor Ella érdekében soha el nem járt és hogy a sajtóban is egyetlen egyszer foglalkozott az ő színészi dolgaival, amikor Becsey Károly dr. a szinügyi bizottság egyik évekkkel ezelőtt tartott ülésén szóba hozta, hogy egyik-másik szerepet nem Tóvölgyi Margit, hanem más színésznő kapja.

E két szembeállítás után ismételjük: a szinügyi bizottság ellen való erős kritikát más okok hívták ki, nem az az egy, amiben a bizottsági tagok keresik. Senki se veheti tőlük rossz néven, ha ők meg nem látják ezeket. Dülöre ma is csak annyiban jutottak, hogy elhatározták a lemondást, amit valószínűleg holnap hoznak a tanács tudomására.

Elnök: Gaál Endre dr. A bizottsági tagok közül megjelentek begavári Back Bernát, Balassa Armin dr., Csernovits Agenor, Gerle Imre dr., Szmollény Nándor, Palócz László, Ujj József dr., Weiner Miksa és Wimmer Fülöp. A jegyzőkönyvet Schäffer Lajos dr. osztályjegyző vezette. Az ülésen Almássy Endre szinigazgató is megjelent.

Az elnök formálisan még meg sem nyitotta az ülést, mikor Back Bernát, kezében egy szegedi lapot lobogtatva, energikus hangon megkérdezte Almássy Endrét:

— Direktor ur, igaz-e az, hogy leszerződtette Fodor Ellát?

— Nem igaz — felelte a szinigazgató.

— Hát szándékában van-e leszerződtetni?

— Ezt még nem.

— Ezt már nem tudhatjuk tovább! — folytatta indulatosan Back Bernát. — Ha valóban megtörténne ez a szerződtetés, akkor igaza van a közvéleménynek, ha olyan véleménnyel van rólunk, Fodor Ella lehet akármilyen jó színésznő is, az események után nem jöhet Szegedre!

— Hát kérem . . . — mondta szerényen a szinigazgató.

Éppen ebben a pillanatban toppant a kulturtanácsos szobájába, ahol a bizottsági ülést tartották, Wimmer Fülöp.

— Mond csak kérlek — kérdezte Back — mi igaz Fodor Ella szerződtetésének a híréből?

— Semmi! — válaszolt Wimmer — egyáltalán nem tudok róla.

— Hát akkor honnan szerezték a lapok az információt?

— Sejtelmem sincs róla.

— Az egyik temesvári lap — vágott közbe Palócz — meginterjuvolta Fodor Ellát, aki kijelentette, hogy Szegedre szerződtött.

— Néhány hónappal ezelőtt — mondta Almássy — tárgyaltam Jákó Amáliával és Fodor Ellával is, de szerződtetésről még szó sincs. A drámai társulat nőtagjai eddig Gömör Vilma, Szohner Olga és Gyöngyössy Teréz.

(A közgyűlés határozata.)

Gaál Endre: Tisztelt bizottság. A közgyűlés elhatározta, hogy a színházat ezentúl bérlet útján kívánja hasznosítani. A közgyűlés egyben utasította a tanácsot, hogy megfelelő szerződést alkosson és azt a két hét múltán összehívandó rendkívüli közgyűlés elé terjessze be. A bizottságnak ezzel most még nincs mit foglalkoznia. A tanács még nem határozott, természetesen respektálni fogja a közgyűlés határozatát. A bizottság majd akkor foglalkozik a kérdéssel, ha utasítják a szerződés megszövegezésére.

Balassa Armin dr.: A két hét határidő a határozat jogerőre emelkedése után értendő. És minthogy nem mondták ki a birtokonkivüliséget, a határozatot megfölebbezhetik, aminthogy én meg is fölebbezem.

Gerle Imre dr.: A rendkívüli közgyűlé-

sen akkor majd elhatározzák a birtokonkivüliséget.

Balassa: Az nem bizonyos. Lehet, hogy megváltoztatják az egész határozatot.

Almássy Endre: Felfogásom szerint a közgyűlés határozatával rajtam magánjogi sérelem esett, mert a dolgomban elsősorban a tanácsnak kellett volna határoznia. De tiszteletben tartom a közgyűlés határozatát és nem kívánom annak a megfölebbezését. A második dolog, amire reá akarok mutatni, a monopólium kérdése. Ez most is fölvetődött a sajtóban. Kijelentem, hogy egyáltalán nem tartok a kabarétól, nincs is ellene kifogásom. Nem vagyok olyan kishitű, hogy Szeged városában egy kabaré versenytársra volna a színháznak. Legfőleg csak fokozottabb igyekezetre serkentené a színházat a — jó kabaré. Csak azt kötöttem ki, hogy a kabaré kezdete egy óra vagy másfél órával későbbre essék, mint a színházi előadások kezdete. A mozik és a mozi-keccs ellen sem volt soha kifogásom, pedig a szabályrendelet a színháznak föntartja a jogot.

— Megköszönöm a szinügyi bizottság szives bizalmát. És becsületszavamra kijelentem, hogy sem a belügyminisztériumban sem máshol egy lépést sem tettem a színházi szabályrendelet megváltoztatása ügyében.

Almássy a beszéde után eltávozott az ülésről, a Faun bemutatója miatt, amelynek a címszerepét kreálja.

(Gerle Imre vádjai.)

Gaál Endre dr.: Nagyon örülök, hogy Gerle doktor ur elfáradt az ülésünkre és így módjában van nyilatkoznia a közgyűlésen elhangzott vádjára vonatkozólag. Azt mondtam ugyanis a közgyűlésen, hogy azért nem látogatja a szinügyi bizottság üléseit, mert távol áll attól a hangtól, ami ott uralkodik. Tizenhét éve vagyok ezen a helyen, de ilyesmire csak egy esetben emlékszem. Arra az esetre, amikor négy évvel ezelőtt Becsey Károly dr. fölszólt Tóvölgyi Margit érdekében. Ha jól tudom, ez a Baccarat előadásával kapcsolatosan történt. Egyébként ilyen személyi kérdés nem fordult elő a bizottsági üléseken. Volt néhány ülés, ami hangulatossabban ment, mint rendesen, de minden bizottsági ülésen megtörténhet, hogy kevesebb vita van.

Gerle Imre dr.: Az ülésne szóló meghívó úgy jelezte, hogy, hogy tárgy: „Az elhangzott vádak.”

Gaál Endre dr.: Téves az a megjelölés. „A közgyűlési vita” a cím.

Gerle dr.: A közgyűlési beszédemben nem említettem föl a szinügyi bizottságot, amíg arra nem provokáltak. Én hoztam emlékeztetőbe Gaál szenátor urnak a Tóvölgyi esetet és azt mondtam, hogy nincs szükségem arra, hogy ilyen vitákban résztvegyek. Egyik darabban, talán a Sasfiók előadásával kapcsolatosan, Wimmer ur ekszponálta magát. Az igazgató akkor elvette a szerepet Tóvölgyitől és oda adta Fodor Ellának. Erre Almássy lett a legderekből igazgató. Aztán visszavették a szerepet és hirtelen rossz igazgatónak degradálták Almássyt . . .

Wimmer: Ebből egy szó sem felel meg a valóságnak!

Gerle dr.: Benne volt az eset annak idején a lapokban, az igazgató is nyilatkozott.

Ujj József dr.: Ha csak azt az egy esetet tudja, akkor vonja vissza vádjának a többi részét!

Gerle dr.: A vád többi része: közhangulat . . .

Wimmer Fülöp: A Becseyvel történt eset alkalmával nem is voltam jelen az ülésen.

Palócz: A jegyzőkönyvek mindenről beszámolhatnak.

Wimmer: Ha más van a jegyzőkönyvben, mint amit mondok, akkor tízezer koronát adok jótékony célra! Sem a bizottságot, sem pedig az igazgatót soha senki érdekében nem befolyásoltam! Gerle dr. ur azt mondta a közgyűlésen, hogy itt napirenden vannak ilyen esetek és most kitünt, hogy csak egy ilyen eset történt Becseyvel. Ezért Gerle elégtétellel tartozik.